

Zrobione - Zapłacone

Kampania edukacyjno-
informacyjna na rzecz docenienia
pracy domowej kobiet

Co wiemy o pracach domowych?

- są niezbędne dla prawidłowego funkcjonowania społeczeństwa
- są „niewidzialne” - doskonale za to zauważalny, jest ich brak
- mają swój wkład w rozwój gospodarczy kraju
- obejmuje ponad 80 różnych zadań
- zawsze ktoś musi je wykonywać

Praca domowa - czy to prawdziwa praca?

„Sam termin praca w literaturze społeczno-ekonomicznej i prawnej niemal wyłącznie ograniczony jest do kategorii pracy płatnej, również w słownikach i encyklopediach pod hasłem praca brakuje odniesień do pracy domowej kobiet. Niezwykle rzadko pracę tę analizuje się w kategoriach społeczno-ekonomicznych jako aktywność, dzięki której zaspokajane są potrzeby społeczne w szeroko rozumianej sferze usług. Równie rzadko postrzega się ją jako istotny wkład w wartość dochodu narodowego.”

Fragment Raportu UNDP „W trosce o pracę”, 2004

Czy „gospodyni domowa” może być zawodem?

Zawód to (wg. Dz.U.04.265. 2644):

- zbiór zadań wyodrębnionych w wyniku społecznego podziału pracy
- Zadania te są wykonywane stale lub z niewielkimi zmianami przez poszczególne osoby
- wymaga odpowiednich kwalifikacji zdobytych w wyniku kształcenia lub praktyki
- **Wykonywanie zawodu stanowi źródło dochodów.**

Czy „gospodyni domowa” może być zawodem?

Prace domowe nie spełniają ostatniego kryterium, są nieodpłatne dlatego „gospodyni domowa” w świetle obowiązującego polskiego prawa nie może być uznana za zawód.

Może warto zmienić prawo???

Co myślą Polacy o obowiązkach kobiet i mężczyzn?

„Znacznie lepiej dla rodziny jest, gdy mężczyzna zarabia pieniądze, a kobieta troszczy się o dom”
- tak mówi: 67,4% kobiet, 76,6% mężczyzn.

(Szklany sufit 2003)

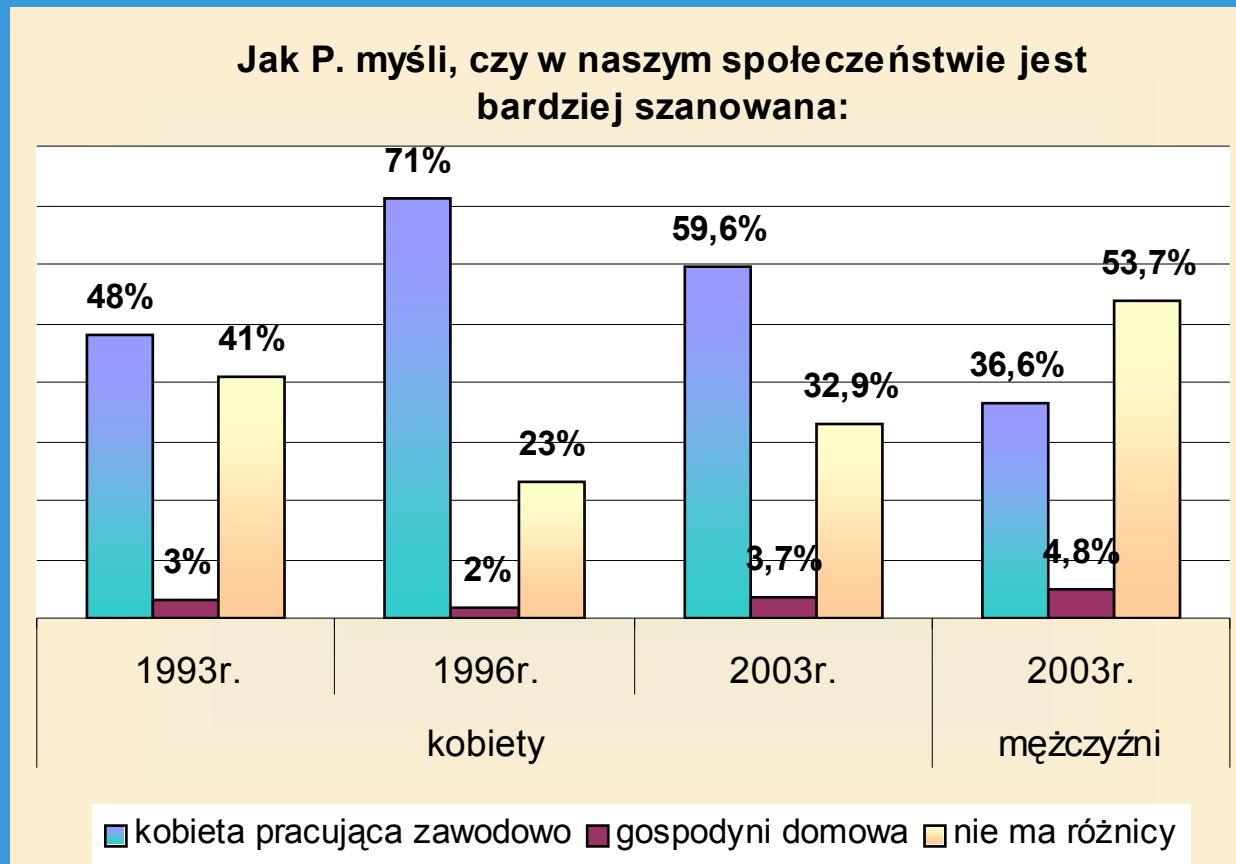
„Takie obowiązki domowe, jak: gotowanie, prasowanie, sprzątanie to naturalny obowiązek kobiety”

- tak mówi: 64,6% kobiet , 67,4% mężczyzn.

(Nieodpłatna praca kobiet, 2004)

Czy wszystkie kobiety cieszą się takim samym prestiżem?

Źródło: CBOS 1997: Aspiracje zawodowe kobiet a życie rodzinne i ISP 2003: Szklany sufit

Gospodarka jako tort z lukrem wg Hasel Henderson

GOSPODARKA
RYNKOWA (lukier)

SEKTOR
PUBLICZNY
(trzecia warstwa)

Gospodarka rynkowa jest tylko lukrem tortu. Kolejna część gospodarki pieniężnej - sektor publiczny, znajdujący się pod lukrem, zaopatruje społeczeństwo w infrastrukturę i usługi społeczne i publiczne.

Gospodarka jako tort z lukrem wg Hasel Henderson

GOSPODARKA
RYNKOWA (lukier)

SEKTOR
PUBLICZNY
(trzecia warstwa)

SPOŁECZNA
GOSPODARKA
WSPÓŁPRACY
(druga warstwa)

Jednak nie mogłyby one istnieć bez warstw leżących pod nimi - nieopłacalnej, niespionięzonej pracy i produkcji w gospodarstwach domowych, sąsiedzkich, społecznościach lokalnych, które Henderson nazywa Społeczną Gospodarką Współpracy.

Tu rodzone są dzieci, a następnie wychowywane na członków społeczeństwa, bez których żadna ekonomia nie byłaby możliwa.

Gospodarka jako tort z lukrem wg Hasel Henderson

GOSPODARKA
RYNKOWA (lukier)

SEKTOR
PUBLICZNY
(trzecia warstwa)

SPOŁECZNA
GOSPODARKA
WSPÓŁPRACY
(druga warstwa)

MATKA
NATURA
(podstawa tortu)

Hasel Henderson - to amerykańska ekonomistka, przez wiele lat konsultantka ONZ, m.in. opracowywała wskaźniki, według których należy oceniać jakość życia społeczeństw

Henderson wprowadza też „Matkę Naturę” jako źródło gospodarki ludzkiej i biosferę - żyjącą naturę, jako jedyne środowisko, w którym może żyć człowiek.

Cała gospodarka pieniężna opiera się na dwóch warstwach - nierynkowej produkcji gospodarstw domowych i wspólnot oraz na żywych i nieożywionych zasobach natury.

(Henderson, 1984/85; 1991; 1996)

Wartość pracy domowej kobiet w skali światowej

- Według ONZ roczna wartość nieopłaconej pracy kobiet wynosi 11 trylionów USD.
- Kobiety wykonują dwie trzecie pracy na świecie a otrzymują mniej niż pięć procent światowego dochodu oraz posiadają mniej niż jeden procent światowej własności.

Stanowisko Organizacji Narodów Zjednoczonych:

- **Grudzień 1979** - ONZ uchwała Konwencję w sprawie Likwidacji Wszelkich Form Dyskryminacji Kobiet
- **Lipiec 1980** - Polska ratyfikuje tę Konwencję
- **Wrzesień 1991** - Komitet Wykonawczy Konwencji przyjmuje Rekomendację 17

Fragment Rekomendacji 17:

„(...) podzielając pogląd, że pomiar nie mierzonych prac domowych kobiet przyczyniających się do rozwoju państw pomoże w określeniu faktycznej ekonomicznej roli kobiet(...) zaleca aby organizacje państwowe (...) powzięły działania (...) służące określeniu wartości prac domowych kobiet i uwzględnieniu ich w produkcie krajowym brutto.”

Stanowisko Parlamentu Europejskiego:

„Mimo, iż istnieje niebezpieczeństwo, że przyznając kobietom pensje za prace domowe wzmocniono by i zalegalizowano stereotypy podziałów między tym co kobiece i tym co męskie, uznaje się, że byłoby to jednak wyrazem uznania wartości ekonomicznej pracy domowej kobiet. (...) trzeba przewidzieć zmiany w prawodawstwie cywilnym, socjalnym i podatkowym, aby kobiety wykonujące prace nieodpłatne mogły posiadać odpowiedni status społeczny i ekonomiczny.”

Fragment dokumentu roboczego Parlamentu Europejskiego, 1999

Ile czasu zajmują prace domowe?

(osobom mające dzieci do 6 lat)

- kobiety pracują w domu każdego dnia 6 godzin i 58 minuty
 - 48,5 godzin tygodniowo
- mężczyźni pracują w domu każdego dnia 2 godziny i 47 minut
 - prawie 20 godzin tygodniowo

Ile jest warta praca domowa Polek?

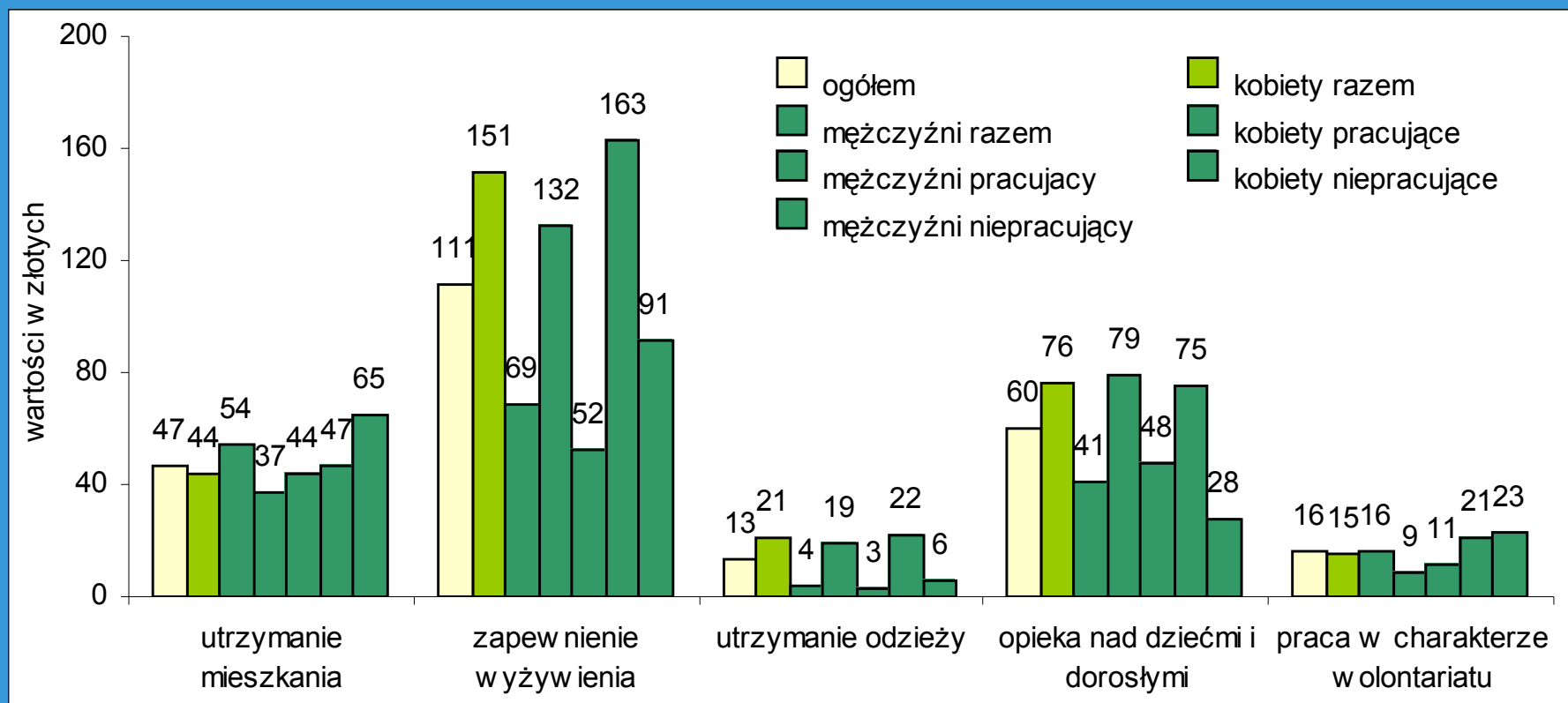

według wyceny dr Beaty Mikuty
z SGGW z 2000 r. - tyle ile średnia pensja
w gospodarce, czyli teraz **około 2500 zł.**

według pierwszego oficjalnego szacunku GUS
z 2005 r. - **około 1300 zł.**

Średnia tygodniowa wartość pracy domowej z podziałem na grupy prac według płci i wykonywania pracy zawodowej (w zł):

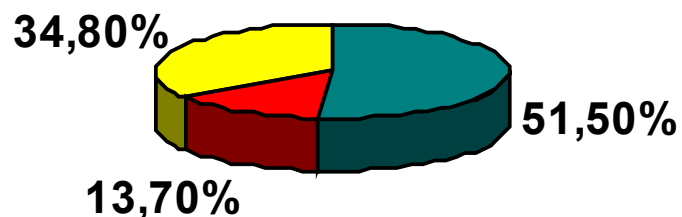
Źródło: GUS, Budżet czasu ludności 1 VI 2003 – 31 V 2004, Warszawa 2005, str. 89

Czy Polacy chcą, żeby płacić kobietom za pracę w domu?

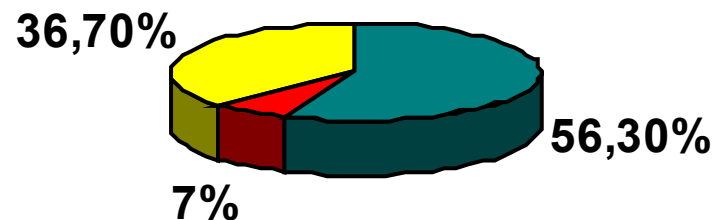

KOBIETY

■ tak ■ tylko niektórym ■ nie

MĘŻCZYŹNI

■ tak ■ tylko niektórym ■ nie

Źródło: Nieodpłatna praca kobiet, 2004

INSTYTUT SPRAW OBYWATELSKICH

FUNDUSZE INICJATYW OBYWATELSKICH

Co można zrobić, żeby poprawić sytuację? Kilka propozycji:

1. Upowszechniać informacje o wartości pracy domowej w złotych.
2. Obliczać i publikować budżet satelitarny, w który wliczona jest nieodpłatna praca domowa.
3. Zmienić nazewnictwo: znalezienie określenia trafniejszego niż „gospodyni domowa”, a także mniej stygmatyzującego niż „zasilek” - rodzinny, macierzyński itd.
4. Propagować wśród pracodawców elastyczne miejsca pracy w tym telepracę, która jest szczególnie ważna dla matek.

Co można zrobić, żeby poprawić sytuację? Kilka propozycji:

1. Propagować wśród pracodawców elastyczny czas pracy - możliwość pracy w niepełnym wymiarze godzin lub skondensowany czas pracy (np. przez 4 dni w tygodniu).
2. Założyć Związek Zawodowy Osób Pracujących na Rzecz Rodziny.
3. Przekazywać połowy składek emerytalnych męża na indywidualny fundusz emerytalny pracującej w domu żony lub odwrotnie jeżeli to mąż pracuje w domu.
4. Wprowadzić emeryturę za pracę domową finansowaną z budżetu.
5. Wprowadzić pensję za pracę domową.

Istnieją 4 główne koncepcje, według których można szukać rozwiązania problemu gratyfikacji:

1. Koncepcja liberalna - wedle, której nic się nie da zrobić
2. Koncepcja dochodu gwarantowanego
3. Koncepcja rekompensaty utraconych zarobków
4. Koncepcja pokrycia kosztów - wedle tej koncepcji nie chodziłoby o płacenie *za coś*, lecz płacenie *na coś*

Co piszą inni?

„6 milionów Polek zajmuje się tylko prowadzeniem domu. To najliczniejsza grupa zawodowa. Bez praw i ochrony. To 55 procent wszystkich dorosłych kobiet. Nie istnieją publicznie. Nie mają prawa do emerytur, choć całe życie pracują. Tylko Irlandek pozostaje w domach więcej niż Polek.”

Martyna Bunda, Polityka 2006

„Dzięki otwartej dyskusji społeczeństwo uświadomi sobie znaczenie, jakie dla naszego dobrobytu ma to, co wykonywane jest bez wynagrodzenia. Kobiety niepracujące zawodowo raz na zawsze przestaną być traktowane jak leniuchy...”

Piotr Michoń, Wysokie Obcasy 2007

Co dalej?

Nie wiemy jeszcze jak powinna być rozwiązana kwestia gratyfikacji

- pokazujemy problem!

Rozwiązania powinien przygotować rządowy zespół ekspertów, który będzie miał środki i czas, żeby rozważyć różne możliwości i przeprowadzić symulacje finansowe.

Chcesz się dowiedzieć więcej
o pracy domowej i naszej kampanii,
wejdź na stronę:

www.kasakobiet.oai.pl

„Kampania edukacyjno-informacyjna na rzecz docenienia pracy domowej kobiet”
jest współfinansowana ze środków Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej
w ramach Rządowego Programu - Fundusz Inicjatyw Obywatelskich

Niniejszy dokument został opublikowany dzięki pomocy finansowej
Unii Europejskiej. Za treść tego dokumentu odpowiada
Fundacja Instytut Spraw Obywatelskich, poglądy w nim wyrażone
nie odzwierciedlają w żadnym razie oficjalnego stanowiska Unii Europejskiej.

INSTYTUT SPRAW OBYWATELSKICH

FUNDUSZ INICJATYW OBYWATELSKICH